

Aleg. 121

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. listopada 1901 do końca października 1902.

Wysoki Sejmie!

Komisya prawnicza, której sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach Departamentu VI. uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 14. września Ls. 1.815 przekazaniem zostało, zbadała tok czynności tego Departamentu i przedkłada o swoich spostrzeżeniach następujące sprawozdanie z wnioskami tu na końcu przedstawionymi.

Co do kreowania nowych sądów Komisya z ubolewaniem się dowiedziała, że ta sprawa piekąca w czasie sprawozdaniem Wydziału krajowego objętym a nawet i później aż do dnia dzisiejszego ani na krok naprzód nie postąpiła.

Nowe sądy, na mocy Najwyższych postanowień już utworzone mimo upływu tylu lat, dotąd nie są aktywowane, o utworzeniu zaś innych nowych sądów nawet mowy nie ma.

Liczne rezolucye Wysokiego Sejmu i wezwania do Rządu w tej mierze zastosowane do tej chwili najmniejszego skutku nie odniosły.

Takie lekceważenie uchwał Sejmowych i pilnych potrzeb kraju niezem usprawiedliwić się nie da, a najmniej już oświadczeniem c. k. Ministerstwa sprawiedliwości, że Ministerstwo skarbu nie chce przyznać potrzebnych kredytów.

Sejm zwraca się zawsze do c. k. Rządu nie zaś do poszczególnych Ministerstw, nie uchodzi więc, aby jeden Minister zasłaniał się odmową drugiego, — a obowiązkiem jest Rządu całego, wziąć pod rozwagę żądanie Sejmu i zaspokoić naglące potrzeby kraju.

Niestety Sejm nie ma środków zaradzenia złemu w inny sposób jak ponowieniem swoich uchwał; Komisya wnosi przeto na uchwalenie niżej wymienionej rezolucyi II.

Sprawę utworzenia Sądu obwodowego w Mielcu i Sądu powiatowego w Jezierzanach uznało Ministerstwo sprawiedliwości jeszcze w roku 1896 za mniej nagłą, i odroczyło ich merytoryczne traktowanie.

Ponieważ Rząd w roku 1896 sprawę tę tylko odroczył, a odroczenie to trwa już lat siedm, było by może już na czasie, tą sprawą się zająć a przynajmniej tak ją przygotować, aby w najbliższej przyszłości merytorycznie mogła być załatwiona.

Komisya osobnej rezolucyi co do tej sprawy nie wnosi, wyrażając nadzieję, że Wydział krajowy jak dotąd tak i nadal czuwać będzie nad przebiegiem tych spraw w ogóle i nie omieszka przypominać je ciągle c. k. Rządowi.

Sprawozdanie o stanie spraw dotyczących zmian terytoryalnych, zmian siedzib sądów powiatowych i t. p. nie nastęrcza sposobności do czynienia jakichś uwag, i należy je przyjąć do wiadomości.

Sprawa zakupna gruntów od Wachowiczów dla włościan gminy Zielonej, jest ukończoną, o ile ingerencya Wydziału krajowego była potrzebną.

Sejm nie ma więc powodu tą sprawą obecnie się zajmować.

Wniosek posła Okuniewskiego na zmianę ustawy przeciw lichwie w kierunku zapobieżenia spekulacyi gruntów, Wydział krajowy gruntownie zbadał, i przyszedł

do rezultatu, że nie należy wzywać Rządu do przedłożenia noweli do ustawy przeciw lichwie, wedle której spekulacya gruntami byłaby karana jako niedozwolona lichwa.

Obszernym wywodem w sprawozdaniu swoim zawartym Wydział krajowy zapatrywanie swoje uzasadnił.

Komisya zgodnie z tym wywodem Wydziału krajowego uznaje przedstawienie faktycznego i prawnego stanu rzeczy za trafne i uzasadnione, dodaje do tego od siebie jeszcze uwagę, że zdaniem Komisji — głównym powodem do procesów o zniesienie współwłasności co do gruntów włościańskich przez publiczną sprzedaż całej realności, jest wadliwe i nie ze wszystkim przepisom ustawy odpowiadające załatwienie pertraktacyi spadkowych.

W licznych uchwałach i rezolucyach swoich Wysoki Sejm uznał wadliwość ustawy z r. 1854 o postępowaniu sądowym w sprawach niespornych, a szczególnie o pertraktacyi spadkowej i wzywał Rząd o reformę tej ustawy, wskazując na to, w jakim kierunku ta reforma postąpić winna.

Ale nawet podczas istnienia obecnie obowiązującej ustawy sądy mogłyby zapobiedz szkodliwym ekonomicznie i moralnie procesom, przeważnie między członkami rodziny prowadzonym, które głównie dostarczają możności wyzysku przez nabywanie części niewydzielonych gospodarstw włościańskich.

Sądy w regule kończą pertraktację spadku wydaniem dekretu dziedzictwa, który tylko oznacza, kto i w jakich idealnych częściach jest spadkobiercą, — ale fizyczny podział spadku zupełnie pomijają. Stąd spory sądowe i — co gorzej — pozasądowe w rodzinie i wszelkie złe skutki z nimi połączone.

Gdyby Sądy w duchu ustaw istniejących zajmowały się także działem spadku i wpływu swego użyły w celu nakłonienia spadkobierców do fizycznego podziału, owe procesa wkrótce by znikły. Stać się to może przy zakończeniu pertraktacyi spadku w drodze niespornej.

Należałoby więc i nadal domagać się reformy ustawodawstwa dla postępowania sądowego w sprawach niespornych, — a nim ta reforma nastąpi, zwrócić uwagę Sądów na ważność i pożyteczność działów spadku przy zakończeniu pertraktacyi spadkowej.

W tym celu zaleca Komisya uchwalenie rezolucyi III.

Co do spraw tyczących się żandarmeryi, Komisya zauważa, że komenda krajowa dotąd nie wszystkie przedmioty dla żandarmeryi potrzebne zakupuje w kraju, zasłaniając się tem, że związana jest kontraktami, dawniej z fabrykami pozakrajowymi zawartymi, które do r. 1904 obowiązują.

Należałoby przeto przypomnieć Rządowi dawny postulat Sejmu, aby przy zakupie przedmiotów dla żandarmeryi potrzebnych, uwzględniano przemysł krajowy.

W tym celu proponuje Komisya rezolucyę V.

Sprawy tyczące się pobierania procentów zwłoki od zaliczek za czynsz najmu za koszary żandarmeryi, uwolnienia tych koszar od podatku domowego i t. d., były prawidłowo prowadzone i nie wątpimy, że Wydział krajowy i nadal pilnie nad nimi czuwać będzie.

Poruszona przez Wydział krajowy Karyntyi kwestya przyjęcia kosztów kwaterunku żandarmeryi na fundusz państwowy, była już przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu i zapadła w r. 1902 odpowiednia uchwała, która została bez odpowiedzi ze strony Rządu.

Należałoby tę uchwałę ponowić i Komisya wnosi w tym celu rezolucyę IV.

Sprawozdanie o sprawach: propinacyi i szupaśnictwa, gmachu sejmowego, wojskowości, poczt i telegrafów nie dają powodu do osobnych uwag.

Głośna sprawa Morskiego Oka i smutne dla kraju zakończenie jej aż nadto ogółowi ludności jest znaną, a sprawozdanie o niej Wydziału krajowego przyjąć należy do wiadomości.

Sprawy podatkowe i należytościowe w skutek specjalnych uchwał sejmowych były przedmiotem dochodzeń i badań Wydziału krajowego, a p. Szef Departamentu VI. oznajmił Komisji, że konkretne wnioski osobnem sprawozdaniem Wysokiemu Sejmowi jeszcze w bieżącej sesji będą przedłożone.

Komisya prawnicza wstrzymuje się od wszelkich uwag co do tego przedmiotu, wyczekując zapowiedzianego przedłożenia, które będzie przedmiotem obrad innej komisji.

Projektowana krajowa osada poprawcza dla nieletnich chłopców, niestety dotąd jest projektem, i w ostatnich czasach ani na krok naprzód nie postąpiła.

Sprawy ksiąg gruntowych i ustanowienie geometrów w siedzibie każdego Sądu powiatowego są przedmiotem osobnych na tej sesji traktujących się wniosków poselskich, obecnie Komisya prawnicza nie chcąc przesądzać załatwienia tych wniosków — żadnych uwag nie czyni.

Sprawa dla społeczeństwa tak ważna, zasługuje na szczególną uwagę Reprezentacyi krajowej, a Wydział krajowy powinien z całą energią się nią zająć, i nad rychłem jej załatwieniem czuwać.

Komisya wnosi przeto rezolucyę V.

Sprawa emigracyi traktowaną będzie z powodu wniosku poselskiego z tym przedmiotem w związku zostającego — osobnem sprawozdaniem Komisyi prawniczej.

Komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach Departamentu VI. za czas od 1. listopada 1901 do końca października 1902.

II. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, aby:

a) zarządził bezzwłocznie otwarcie Sądu obwodowego w Czortkowie i Sądów powiatowych w Bolszowcach i Jabłonowie, które już cesarskiem rozporządzeniem z dnia 18. września 1899 są ustanowione;

b) po myśli uchwał sejmowych z dnia 15. lutego 1897, 10. marca 1899 i 28. kwietnia 1900 roku poczynił jak najspieszniej przygotowania do utworzenia Sądów obwodowych w Białej, Bochni, Nowym Targu, Mielcu, Jarosławiu i Żółkwi, tudzież Sądów powiatowych w Baranowie, Majdanie, Rudniku, Jagielnicy, Jezierzanach, Krasnej, Podkamieniu, Strzeliskach nowych, Uścierykach i Zawałowie, tak, iżby corocznie przynajmniej jeden Sąd obwodowy i dwa Sądy powiatowe w życie wprowadzone być mogły.

III. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, by jak najrychlej w drodze konstytucyjnej przeprowadził reformę postępowania sądowego w sprawach niespornych, — a nim ta reforma nastąpi, polecił Sądom, by załatwiając pertraktacye spadkowe, usilnie się starały o równoczesne przeprowadzenie działów spadku.

IV. Wzywa się ponownie c. k. Rząd, aby przeprowadził zmianę istniejącej ustawy o kwaterunku c. k. żandarmeryi w tym duchu, iżby kwaterunek ten i koszta z tem połączone były ponoszone przez c. k. Skarb państwa, albo przynajmniej, ażeby fundusz krajowy był obowiązany przyczyniać się do tych kosztów tylko pewną proporcjonalną kwotą.

V. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przy zakupnie przedmiotów dla żandarmeryi potrzebnych, uwzględniano przemysł krajowy.

VI. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby sprawy założenia krajowej osady poprawczej dla nieletnich chłopców z oka nie spuszczał, o jej pomyślne ukończenie usilnie się starał i o stosowną decyzyę c. k. Rządu ciągle się upominał.

Przewodniczący :

Dr. Wł. Czaykowski.

Sprawozdawca :

Fruchtman.

